

SVENLJUNGA
KOMMUN

riktlinje

Värdeneutrala röstmottagningsställen och förbud mot propaganda

Beslutat av	Valnämnden
Beslutandedatum	2024-04-25, VN-DB-2024-5
Ansvarig	Valansvarig
Revideras	Vid behov
Följas upp	Inför varje val

Innehållsförteckning

Inledning	3
Krav på värdeneutrala val- och röstningslokaler	3
Vad är propaganda och annan otillbörlig påverkan?.....	4
Röstmottagaren	5
Partipolitiska aktiviteter och propaganda	5
Valsedelutdelning i anslutning till röstmottagningsställen.....	6
Övriga aktiviteter vid röstmottagnings-ställen	7

Inledning

Denna riktlinje ska ses som ett stöd för

- Valadministration val av lokaler i samband med val.
- Röstmottagarna och deras agerande för att motverka propaganda och andra otillåtna budskap i och intill val- och röstningslokaler.
- Politiska partierna vid planering av valaktiviteter.
- Valsedelutdelning i anslutning till röstmottagningsställe.

Krav på värdeneutrala val- och röstningslokaler

Enligt 4 kap. 20 och 22 §§ vallagen (2005:837) angående vallokaler och röstningslokaler ska varje kommun se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som röstmottagningsställen och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Vidare framgår av samma bestämmelser att en vallokal respektive röstningslokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs under röstning. Lokaler planeras så gott det går för att undvika köbildning, genom val av tillräckligt många strategiska platser och lämpliga öppettider.

Lokalen ska inte ha anknytning till viss politisk sammanslutning, viss religiös sammanslutning eller till visst företag som kan påverka väljaren i samband med röstning. Utgångspunkt och målsättning är att lokaler som används för röstmottagning bör uppfattas som värdemässigt neutrala av väljarna.

För att gagna ett högt valdeltagande ska dock kravet på god tillgänglighet ges företräde framför ett tvingande krav på att lokaler undantagslöst måste vara utformade så att de uppfattas som värdemässigt neutrala och sakna varje anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag.

Även om lokalen på pappret kan förefalla värdeneutral kan intrycket för väljaren förändras genom eventuell utsmyckning. För det fall kriteriet värdeneutralitet tvingas stå tillbaka för att andra kriterier väger tyngre kan exempelvis religiösa symboler avlägsnas från röstmottagningsstället för att öka dess värdeneutralitet.

Vad är propaganda och annan otillbörlig påverkan?

Enligt 8 kap 3 § vallagen framgår det att på ett röstmottagningsställe eller i ett utrymme intill detta får det inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val. Varje väljare ska kunna genomföra sin valhandling i en skyddad och neutral miljö utan att nås av propaganda eller annan otillbörlig påverkan. Förbudet mot propaganda får tolkas så att förbudet inte är begränsat endast till utrymmen som ligger i omedelbar anslutning till ett röstmottagningsställe. Väljare ska även vara skyddade mot propaganda när de köar för att rösta.

Med politisk propaganda menas

- affischering om politiska partier utanför officiella anslagstavlor
- utdelning av broschyrer, flygblad eller annan skriftlig information om politiska partier eller
- muntlig information med eller utan högtalare eller annan teknisk utrustning, eller
- annat som syftar till att otillbörligt påverka eller hindra väljare i deras val.

Manifestationer och påverkande budskap såsom flaggor, vimplar, symboler, utställningar, musik, klädesplagg etc. måste bedömas i det enskilda fallet utifrån i vilket sammanhang de används eller förekommer och i vilket syfte.

De röstande ska i lugn och ro utan yttre påverkan kunna välja val- och röstsedel och lägga sin röst. Propaganda och politiska aktiviteter får därför inte förekomma på eller i nära anslutning till ett röstmottagningsställe. Som ett riktmärke anges att det omfattar ett utrymme cirka 15 meter från ingången till röstmottagningsstället. Vid kö utanför ett röstmottagningsställe får inte propaganda och politiska aktiviteter förekomma inom 15 meter från kön. Valdistriktets ordförande eller röstmottagare under förtidsröstningen kan besluta om ett annat avstånd med anledning av fastighetens utformning eller påverkan på ordinarie verksamhet. Röstmottagare och partiföreträdare ansvarar gemensamt för att förhållningsreglerna efterlevs.

Prideflaggan har i olika sammanhang kommit att användas i politiskt syfte. Prideflaggan i valsammanhang ska bedömas utifrån den verksamhet den förekommer i, exempelvis utifrån den verksamhet som i vanliga fall bedrivs på ett bibliotek. Vidare ska den bedömas utifrån om den aktör som står bakom desamma avser att utsätta väljaren för politisk påverkan, vilken omfattning den politiska

propagandan i så fall kan anses ha samt i vilka former den söker fånga väljarens intresse.

Röstmottagaren

Röstmottagarna ska uppträda sakligt, opartisk och bära neutral klädsel. De får inte uppträda på ett sätt som kan äventyra väljarnas förtroende för att valet genomförs rättssäkert.

Det är röstmottagarens ansvar att upprätthålla ordningen på röstmottagningsstället för att röstmottagningen ska kunna genomföras.

Ordningen säkerställs genom:

- Att röstmottagares anvisningar efterföljs av den som befinner sig i lokalen eller i ett utrymme intill detta. Den som inte följer röstmottagarnas anvisningar får uppmanas att tillfälligt lämna lokalen eller utrymmet.
- Att röstmottagningen tillfälligt avbryts vid allvarlig ordningsstörning.
- Att röstmottagare i tjänst inte bär partisymboler, delar ut information i politiska frågor till väljare eller på annat sätt agera så att deras objektivitet kan ifrågasättas.
- Att valnämndens ledamöter och ersättare samt tjänstepersoner får inspektera röstmottagningen.

Vidare får ett parti inte sätta upp valaffischer i anslutning till ett röstmottagningsställe. Sitter det affischer eller annat kampanjmaterial inom cirka 15 meter utanför lokalens entré eller där eventuell kö slutar har röstmottagare rätt att plocka ner detta.

Röstmottagarna har tystnadsplikt för uppgift om hur väljare röstat om de av någon anledning får ta del av detta.

Partipolitiska aktiviteter och propaganda

Partiorganisationerna ska beakta kraven i 8 kap 3 § vallagen när de planerar sina valaktiviteter avseende affischering, torgmöten, annat politiskt kampanjmaterial samt aktiviteter.

Den plats där väljare köar på ska anses vara en del av röstmottagningsstället eller ett utrymme intill detta. De politiska partierna får därför endast dela ut valsedlar utanför det område där väljare köar.

Partifunktionärer med partipolitiska banderoller, klädsel, pins eller annan utsmyckning/utrustning bör inte uppehålla sig på röstmottagningsställe eller i anslutande utrymme under längre tid.

Partifunktionärer med partipolitiska banderoller, klädsel eller utrustning som kommer för att:

- lämna valsedlar,
- kontrollera valsedelställen,
- observera röstmottagningen

ska då ta av sig banderoller eller liknande. Partiföreträdare ska lämna de valsedlar som partiet ansvarar för i neutrala kassar utan partisymboler till röstmottagarna.

En väljare som bär klädsel med partipolitiskt budskap får aldrig vägras att rösta.

Reglerna om propaganda innebär aldrig att den grundlagsskyddade rätten till religionsfrihet kan inskränkas. Det innebär att det alltid är tillåtet att bära religiös klädsel på och intill ett röstmottagningsställe.

Valsedelutdelning i anslutning till röstmottagningsställen

Undantag från denna riktlinje gäller för partipolitiska valsedelutdelare. För dessa gäller följande:

- Partier som deltar i valet får dela ut valsedlar utanför entrén till vallokaler på valdagen eller på en plats som ordföranden anvisar.
- Partier som deltar i valet får dela ut valsedlar utanför entrén till förtidsröstningslokaler under förtidsröstningen.
- Utdelningen av valsedlar får inte göras på sätt som kan verka störande för väljare.
- Utdelningen av valsedlar får inte göras så att eventuell utrymning av lokalen hindras.
- Valsedelsutdelare ska inte uppmana väljarna att ta deras valsedlar.
- Valsedelsutdelare ska undvika partipolitiska diskussioner.
- Valsedelutdelarna får inte dela ut annat material än valsedlar.

Övriga aktiviteter vid röstmottagningsställen

Om tillstånd ges av kommunal eller privat fastighetsägare för ideella föreningar av opolitisk karaktär att, under valdagen eller förtidsröstningsperioden, verka i anslutning till röstmottagningsställen ska detta ske på behörigt avstånd från ingång till lokalen. Samma sak gäller för andra aktiviteter/manifestationer som sker utan tillstånd och som kan innefatta propaganda eller annan otillbörlig påverkan.

Som ett riktmärke anges minst 15 meter från ingång till lokalen om inte valdistriktets ordförande eller behörig röstmottagare bestämmer annat. Vidare får inte förekomma högtalarutsändning avseende sådana aktiviteter som kan störa röstmottagningen.